

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 1

Číslo materiálu v sadě: 2

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Periodizace dějin

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: periodizace, etapa, mezník, časová osa

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák dokáže vysvětlit pojem periodizace dějin, umí dějiny časově rozdělit podle různých hledisek a určit důležité mezníky.

Metodický list/anotace

Na základě výkladové prezentace žák definuje pojem periodizace dějin, osvojí si používaná hlediska rozdělení dějin na etapy, umí se orientovat na časové ose a stanovit základní mezníky ve vývoji lidské společnosti.

Datum vytvoření: 8.9. 2012

Periodizace dějin

- je rozdělení dějin na určitá období, **PERIODY**, stanoví si **MEZNÍKY**, které výrazně ovlivnily další vývoj lidské společnosti.
- Trvalo více než **2 milióny** let, než se z prvních forem člověka vyvinul **HOMO SAPIENS SAPIENS** – před **50 000** lety.

Obecné dělení dějin

- **PRAVĚK**
- **STAROVĚK**
- **STŘEDOVĚK**
- **NOVOVĚK**
- **MODERNÍ DOBA**

❖ PRAVĚK

- **PREHISTORIE** (období do vzniku písma) zahrnuje období vzniku a **vývoje člověka**, lidské společnosti a kultury **od 3 milionů let př. n. l.** (rozhraní **třetihor** a **čtvrtohor**) **do 4. tisíciletí př. n. l.** (platí ovšem jen pro některé **euroasijské** a **africké** oblasti). Pravěk je tak nejstarší a nejdéle trvající dějinnou etapou. Namísto chybějících písemných pramenů jsou zdrojem bližšího poznání v období pravěku **prameny hmotné (archeologické kultury)**.

Stonehenge, Anglie

Obrázek č. 1

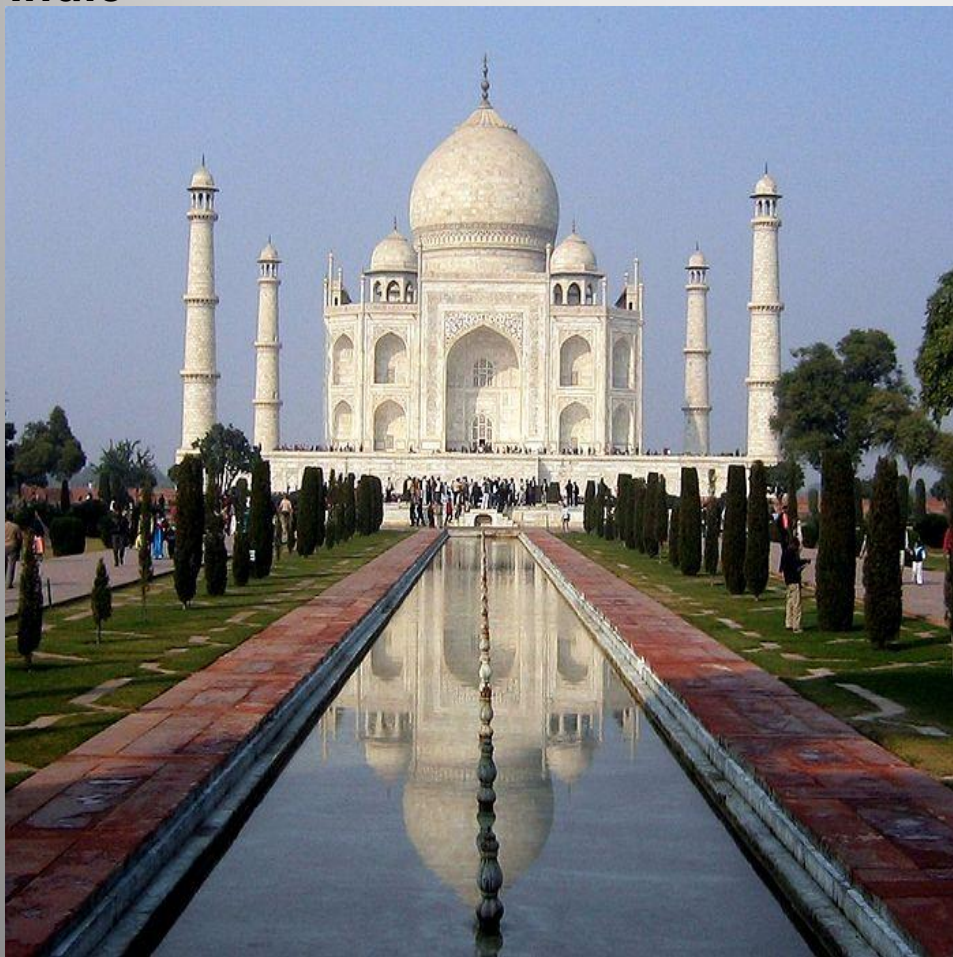
❖ STAROVĚK

- je historické období vzniku a rozvoje prvních civilizací (staroorientálních států) na **Středním východě**, v oblasti **Středomoří** a v jižní a východní **Asii**. Časově lze tuto epochu vymezit koncem pravěku okolo poloviny **4. tisíciletí př. n. l.** a počátkem středověku v **6. až 7. století**. Starověk zahrnuje i **antiku**, tj. řecko - římské období této etapy dějin lidstva.

Obrázek č. 2

Tádž Mahal - jeden z nejznámějších
příkladů vrcholné mughalské architektury,
Indie

Obrázek č. 3
první čínský
císař sjednocené Číny
Čchin Š'-chuang-ti

❖ Středověk

Vymezení středověku není jednoznačné. Přerod z jednoho období do následujícího nezačal všude ve stejný čas a ne všude probíhal stejným tempem. Šlo o plynulý proces transformace společnosti a kultury. Proto je vymezení středověku spíše orientační.

Úkol:

Najdi na časové ose důležité časové mezníky, které vydělují středověk.

Odkaz: <http://www.dejepis.com/index.php?page=400>

Obvyklá periodizace středověku

- **Raný středověk** 5. – 11. století
- **Vrcholný středověk** 11. – 14. století
- **Pozdní středověk** 14. – 15. století

Mezníky:

476 - pád Západořímské říše

1492 - objevení Ameriky

Obrázek č. 4

Rytíř šlechtic

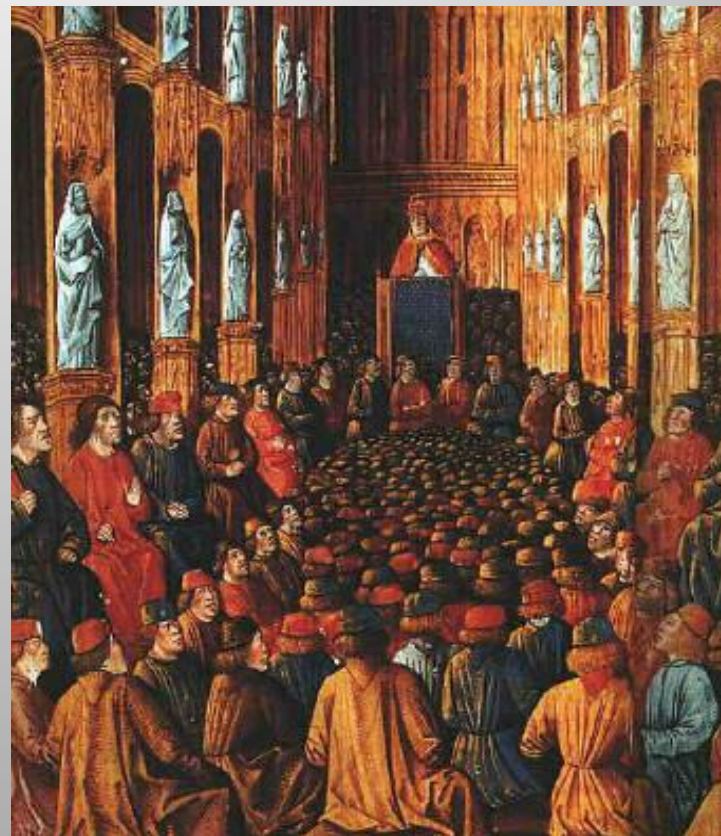
Středověk dělí společnost na tři obce:
duchovní, rytíře a dělníky.

Obrázek č. 5

Papež Urban II. na koncilu v Clermontu

Iluminace z *Livre des Passages
d'Outre-mer*, kolem roku 1490
(Bibliothèque National)

❖ Novověk a moderní doba

- **Novověk** je označením dějinné epochy především v evropském kontextu, ale i v mimoevropských oblastech.
- **Rok 1492** se nejčastěji považuje za symbolický počátek novověku, **kdy Kryštof Kolumbus objevil Ameriku**. Někdy se za počátek novověku považuje rok **1640** (začátek občanské války v Anglii).

Úkol:

Najděte na časové ose důležité mezníky, které by mohly být vymezením konce novověku a počátkem moderní doby.

Odkaz: <http://www.dejepis.com/index.php?page=400>

- **Konec novověku a počátek moderních dějin** je možné umístit na **závěr 18. století**, spojený se zahájením **Velké francouzské revoluce** roku **1789**, nebo ke konci 19. století či na začátek 20. století (konec první **světové války** roku 1918).
- **V širším pojetí** se však lze setkat i s vymezením **1492 až současnost**, zahrnujícím tak **moderní dějiny jako součást novověku**.

Kolumbus v Novém světě

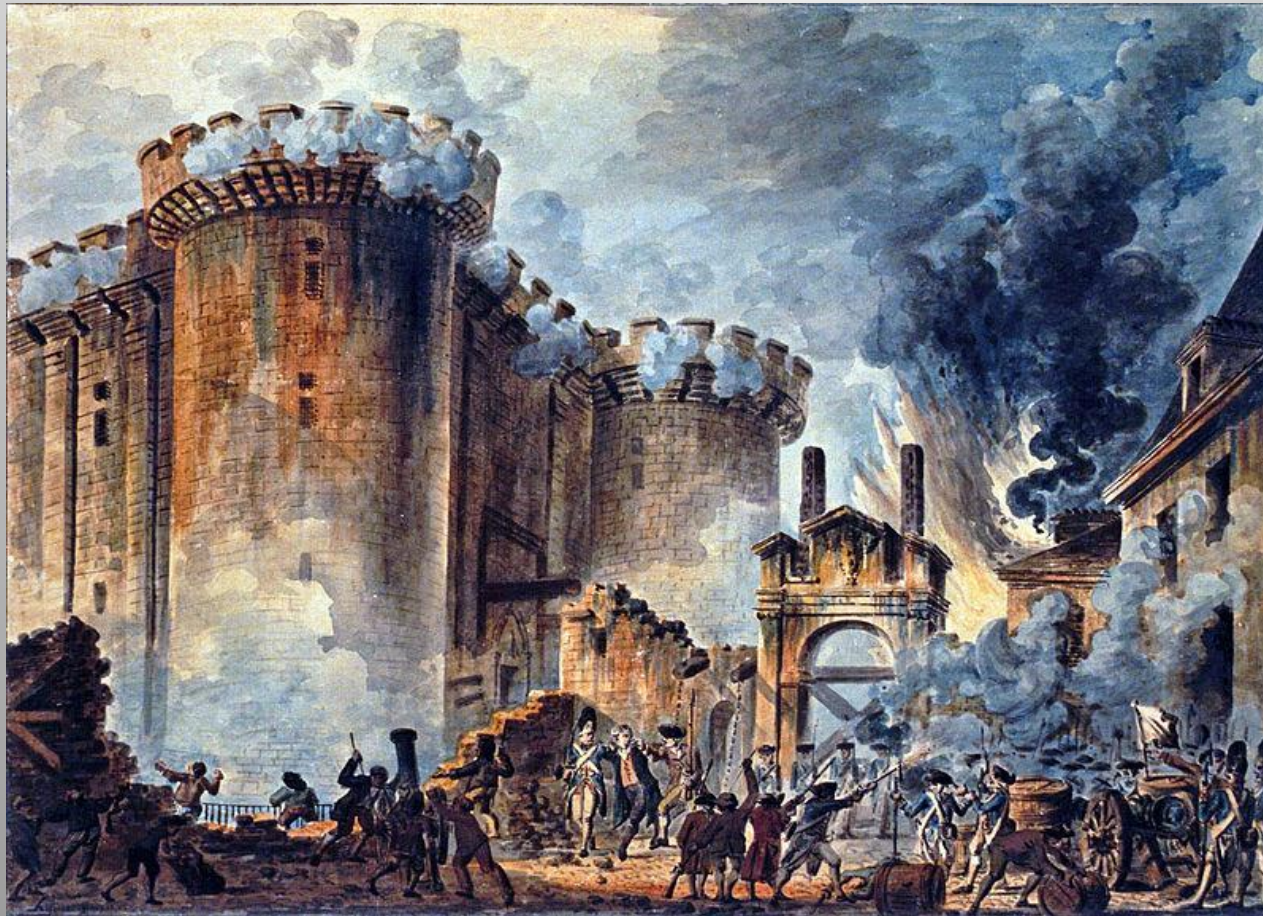
Obrázek č. 6

Pád Bastily 14. července 1789

Obrázek č. 7

Dělení na základě společensko – ekonomických formací

- **prvobytně pospolná společnost**
- **otrokářská společnost**
- **feudální společnost**
- **industriální společnost**
- **postindustriální společnost**

Dělení podle použitého materiálu k výrobě nástrojů

- **DOBA KAMENNÁ**
  - paleolit
  - mezolit
  - neolit
  - eneolit
- **DOBA BRONZOVÁ**
  - starší
  - střední
  - mladší
- **DOBA ŽELEZNÁ**

❖ Doba kamenná

- cca 3 miliony let př. n. l. - 4. tisíciletí př. n. l.
- období předmetalurgické, jedno z období pravěku, při kterém lidé široce využívali **kámen** na výrobu nástrojů (pěstní klín, hroty k oštěpům a šípům, škrabky). Na konci doby kamenné se sedimenty používaly na výrobu nádob.

Pěstní klín

Obrázek č. 8

- *Starší doba kamenná* - **paleolit**
(cca do 11. tisíciletí př. n. l.)
- *Střední doba kamenná* - **mezolit**
(cca do 8. tisíciletí př. n. l.)
- *Mladší doba kamenná* - **neolit**
(cca do 5 000 př. n. l.)
- *Pozdní doba kamenná* - **eneolit**
(**doba měděná** - chalkolit, na Předním východě cca do 3500 př. n. l.)

❖ Doba bronzová

- Starší doba bronzová
(2200 př. n. l. – 1600 př. n. l.)
- Střední doba bronzová
(1600 př. n. l. – 1250 př. n. l.)
- Mladší doba bronzová
(1250 př. n. l. – 750 př. n. l.)

- **Doba bronzová** je historickým obdobím pravěku, pro které je charakteristické dominantní využívání bronzu - slitiny mědi a cínu pro výrobu důležitých potřeb denního života (**bronz** se *roztavil a odléval do dvoudílných forem*). Dále se vyznačuje rychlejší sociální diferenciací než v předchozích obdobích: rozvoj států na Blízkém východě nebo vznik knížecí vrstvy ve střední Evropě.

Bronzový šperk

Obrázek č. 9

❖ Doba železná

- Starší doba železná, doba halštatská
(750 př. n. l. – 450 př. n. l.)
- Mladší doba železná, doba laténská
(450 př. n. l. – 0)
- Doba římská ve střední Evropě
(0 – 400 n. l.)
- Doba stěhování národů
(5. století n. l. – 6. století n. l.)

- **Dobou železnou** je označována etapa ve vývoji lidstva, kdy člověk používal převážně železo pro výrobu nástrojů a zbraní. U mnoha společností je tato doba spojena rovněž se změnami v technikách zemědělství, se změnami v umění a v náboženství.
- **Výroba železa** má své počátky u kmene Chetitů v Malé Asii asi okolo **1500 př. n. l.** Od nich se šířila na Balkán a v průběhu **7. - 6. století př. n. l.** pronikla i do střední Evropy.

Artefakty z halštatského období (NM Praha)

Obrázek č. 10

Periodizace podle způsobu opatřování potravy

- **Období prisvojovacího hospodářství**
Člověk byl **lovec a sběrač** plně závislý na přírodě. Sbíral divoce rostoucí plodiny a lovil zvířata.
- **Období produktivního hospodářství**
zahájila neolitická revoluce cca **-10.000**.
Rozvíjelo se **zemědělství**, člověk tak zasahoval prvotně do přírody, byl samostatným výrobcem potravy a nezávislý na lovu a sběru.

Odkazy:

NĚMEC, Václav. *Dějepis.com* [online]. 1997-2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/index.php?page=400>

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

NEZNÁMÝ. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW: [< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stonehenge.jpg, >](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stonehenge.jpg)

Obrázek č. 2

Dhirad. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW: [< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Taj1.jpg, >](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Taj1.jpg)

Obrázek č. 3

Caigian. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW: [< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:QinshihuangBW.jpg, >](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:QinshihuangBW.jpg)

Obrázek č. 4

NEZNÁMÝ . *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW: [< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cleric-Knight-Workman.jpg, >](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cleric-Knight-Workman.jpg)

Obrázek č. 5

NEZNÁMÝ. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW: [< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:CouncilofClermont.jpg, >](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:CouncilofClermont.jpg)

Obrázek č, 6

Wikimedia Commons [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Columbus_Taking_Possession.jpg,>

Obrázek č 7

HOUËL, Jean-Pierre. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prise_de_la_Bastille.jpg>

Obrázek č. 8

DESCOUENS, Didier. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Biface_Silex_Venerque_MHNT_PRE_2009.0.1_94.1Fond.jpg, >

Obrázek č. 9

DESCOUENS, Didier. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Collier_de_Penne.jpg,>

Obrázek č. 10

KOZUCH. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 8.9.2012]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prehistoric_Times_of_Bohemia,_Moravia_and_Slovakia_-_NM_Prague_98.JPG,>